

สภาวะเศรษฐกิจสังคมและการทำการประมงในกว๊านพะเยาจังหวัดพะเยา

ปริญดา รัตนแดง^{๑*} คทาวุธ ปานบุญ^๒ สุธิดา โส๊ะปิ่น^๓

^๑ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเพชรบูรณ์

^๒ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระแก้ว

^๓ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเพชรบุรี

บทคัดย่อ

การศึกษาสภาวะเศรษฐกิจสังคมและการทำการประมงในกว๊านพะเยา จังหวัดพะเยา เป็นการศึกษาภาคสนาม ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลชาวประมง เครื่องมือประมง ช่วงเวลาทำการประมง การใช้ประโยชน์สัตว์น้ำ และความคิดเห็นต่อการจัดการทรัพยากรประมง จากชาวประมงที่อาศัยบริเวณโดยรอบกว๊านพะเยา ประกอบด้วยบ้านสันหนองเหนียว บ้านร่องไฮ บ้านสันเวียงใหม่ หมู่ ๓ บ้านสันเวียงใหม่ หมู่ ๔ บ้านสันป่าค่าง บ้านสันช้างหิน บ้านสันก๊วน และบ้านทุ่งกิว มีจำนวนชาวประมง ๒๔๘ ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง ๕๑-๖๐ ปี จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ ๔ มีสมาชิกในครัวเรือนที่ ๓-๔ คนต่อครอบครัว นับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน ส่วนสถานะภาพทางสังคมพบว่า ส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั่วไป มีที่ดินเป็นของตนเอง มีพื้นที่นั้งเดิม และอยู่อาศัยในบริเวณกว๊านมานานมากที่สุด อยู่ในช่วง ๕๑-๖๐ ปี ชาวประมงส่วนใหญ่ทำการเกษตรเป็นอาชีพหลักร้อยละ ๔๒.๓๔ และ ทำการประมงเป็นอาชีพเสริม ร้อยละ ๖๗.๖๕ มีรายได้ครัวเรือนชาวประมงระหว่าง ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน มีรายจ่ายครัวเรือนต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน โดยหมดไปค่าอาหาร ภาวะทางการเงินส่วนใหญ่พอใช้จ่ายในครอบครัวถึง และพบว่า มีส่วนน้อยที่มีเงินเหลือเก็บ ส่วนสภาพหนี้สินพบว่า ชาวประมง ร้อยละ ๔๓.๑๕ เป็นชาวประมงที่มีหนี้สิน ระหว่าง ๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐-บาท

กลุ่มชาวประมงส่วนใหญ่พบว่า สัตว์น้ำมีความสำคัญในด้านอาหาร ด้านการเงิน และสำคัญทั้งสองอย่าง มีการใช้ประโยชน์จากการทำประมงในกว๊านพะเยา คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๕๕ และจากการซื้อสัตว์น้ำ คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๕ ชาวประมงส่วนใหญ่คิดว่า สถานการณ์สัตว์น้ำในอดีต แตกต่างกับสถานการณ์สัตว์น้ำในปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๓๕ และคิดว่าสถานการณ์สัตว์น้ำในอดีตกับสถานการณ์สัตว์น้ำในปัจจุบัน มีผลกระทบโดยตรงค่อนข้างมาก และมีความคิดเห็นว่า ปลาชะโดเป็นชนิดปลาที่มีปริมาณเพิ่มขึ้น

เดือนที่มีรายได้จากการทำการประมงต่ำสุด คือช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม รวบรวมปลาได้ต่ำกว่า ๕ กิโลกรัม ในขณะที่เดือนที่มีรายได้จากการทำการประมงสูงสุดในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน รวบรวมปลาได้มากอยู่ในช่วง ๖-๑๐ กิโลกรัม เครื่องมือที่ชาวประมงนิยมใช้ รวม ๑๕ ชนิด และนิยมใช้ข่ายขนาด ๖ เซนติเมตร มากที่สุด

กลุ่มชาวประมงมีการรับรู้แหล่งข้อมูลข่าวสารจากผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นในลักษณะรับรู้จากการประชุมของหน่วยงานของกรมประมง และการพูดคุยกัน มีการเข้าร่วมรับฟังมีสัดส่วนที่สูงกว่า กลุ่มตัวอย่างที่แสดงความคิดเห็น ลงมติในที่ประชุม และเสนอวิธีการในการจัดการทรัพยากรประมง การมีส่วนร่วมการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรประมงในกว๊านพะเยา จะเป็นในรูปแบบการใช้แรงงาน และมีกลุ่มชาวประมงที่แสดงความคิดเห็นได้รับประโยชน์จากกิจกรรม เช่น ใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจชุมชน เกิดความสมัครสมานสามัคคีภายในชุมชน เกิดระเบียบวินัยในชุมชน และมีความรู้ด้านการอนุรักษ์ และการจัดการทรัพยากรประมงเพิ่มขึ้น

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการทำการประมง พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการแพร่กระจายของผักตบชวา ต้องการให้ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาช่วยแก้ไขปัญหานี้ รองลงมาเป็นปล่อยปลา เนื่องจากพันธุ์ปลาในกว๊านพะเยาลดลง และขอให้ปล่อยพันธุ์ปลาเพิ่ม

คำสำคัญ : กว๊านพะเยา, ประเมินสภาวะชนบทแบบมีส่วนร่วม

*ผู้รับผิดชอบ : ต.สะเตียง อ.เมืองเพชรบูรณ์ จ.เพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐ โทร.๐ ๕๕๗๒ ๑๘๑๕

e-mail: tingtoei@hotmail.com